

به‌جهت فراگیری علوم حوزوی، راهی ساری گردید و دروس مقدّماتی و ادبیات عرب را از محضر اساتید خود، آیات صدوقی، سعادت و نظری در مدّت زمان کوتاهی در حوزه علمیه ساری سعادتیه مسجد حاج رضاخان فرا گرفت و سپس به مشهد مقدس رضوی عزیمت نموده و در محضر ادیب نیشابوری، آقا سیداحمد نهنگ (مدرس)، حاج شیخ هاشم قزوینی و مرحوم کجوری تلمذ نموده و پس از اقامتی چند در خراسان و استفاده از محضر بزرگان آن سامان، در عصر فرخنده زعیم عالی‌قدر جهان تشیع، آیت‌الله‌العظمی بروجردی وارد حوزه علمیه قم گردید و از محضر آیات عظام حاج آقا حسین بروجردی (فقه)، حاج آقا روح‌الله خمینی(اصول)، حاج سیدمحمدرضا گلپایگانی، نجفی مرعشی، آقا شیخ راضی تبریزی، حاج شیخ محمدعلی اراکی، حاج شیخ عباسعلی شاهرودی، حاج میرزاهاشم آملی، حاج آقا سلطانی طباطبائی، حاج آقا علی صافی و حاج آقا لطف‌الله صافی کسب فیض و تفسیر و فلسفه عالی را در محضر علامه عالی‌تبار حاج سید محمدحسین طباطبائی صاحب تفسیرالمیزان استفاده نمودند.

- استقرار در مازندران**

آیت‌الله نظری در سال‌های ۴۸ – ۴۷ شمسی بنا به دعوت علما و مؤمنین شهرستان ساری و به‌جهت ضرورت امر تبلیغ، ارشاد و هدایت و پیگیری امر نهضت روحانیت در ساری مستقر گردیدند. اقامه جماعت و پایه‌گذاری جلسات مذهبی مخصوصاً دهه غدیر از اثرات ماندگار این مرد ولایی به‌شمار می‌رود. برای قشر جوان و تحصیل‌کرده و ایراد سخنرانی‌های پرشور و رسیدگی به امورات مذهبی و اجتماعی مردم در ساری، قانمشهر و سوادکوه و دیگر نقاط مازندران و رسیدگی به امور روحانیت و طّالِب از کارهای ارزنده ایشان محسوب می‌شود. پس از پیروزی انقلاب نیز همچنان بار

گرا حمایت از نظام و مقام معظم رهبری و ترویج از اسلام را بر دوش داشتند.

- بنیان‌گذار دهه غدیر و احیاگر شعائر مذهبی**

طبق توصیه استادالفقهاء و المجتهدین آیت‌الله العظمی بروجردی که امر بر اقامه دسته‌جات عزاداری در ایام شهادت همه حضرات معصومین داشتند، معظم له در ایام عزای اهل بیت به خصوص فاطمیه و عاشورا با حالتی منقلب و فوق العاده با سرو پای برهنه در جمع عزاداران و سینه‌زنان، نوحه‌سرایی و میان‌داری می‌نمودند.

آری ، مردم دیار علویان طبرستان آن صحنه‌ها را از یاد نخواهند برد.

ایشان انوسویی باتکیه بر یفرحون لفرحنا ، در بزرگداشت اعیاد و مولید به خصوص عید سعید غدیر مجدّانه قدم می‌نهادند.

بنیان‌گذاری دهه غدیر از یادگارهای ماندگار آن مدافع حریم امامت و ولایت است که از طبرستان آغاز و امروز بحمدالله با حمایت و پشتیبانی اعلام و بزرگان، جهانی گردیده است.

- غروب پر فروغ خادم الشریعه**

سرانجام روح بلند این فقیه عالیقدر در آستانه ولادت حضرت صدیقه کبری فاطمه زهرا (۱۲ بهمن ۱۳۹۹) به ملکوت اعلی پیوست و پیکر این مجاهد خستگی ناپذیر پس از تشییع باعظمت و به یاد ماندنی بر دستان مردم مازندران، در جواررحسینیه و کتابخانه بیت ان فقیه فقید آرام گرفت.

عالم مجاهد

و خادم الشریعه

نگاهی گذرا به خدمات آیت‌الله نظری

از دوران نهضت انقلاب اسلامی

تا همراهی با امامین انقلاب

آیت الله نظری خادم الشریعه یار دیرین امام و رهبری و از مبارزان صدیق نهضت انقلاب اسلامی بود که عمر با برکت خود را در راه اعتلای دین، انقلاب، نظام اسلامی و خدمت به مردم صرف کرد. این عالم انقلابی از شاگردان حلقه درس امام خمینی بود از همان روزهای اولیه آغاز نهضت روحانیت شیعه در سال ۴۲– ۴۱ جزو پیشتازان نهضت به ویژه در سطح مازندران بودند. هفته‌نامه افق حوزه به‌مناسبت اولین سالگرد رحلت این عالم مجاهد و پارسا بخشی از زندگی‌نامه علمی - فرهنگی و سیاسی - اجتماعی وی را تقدیم علاقه‌مندان به ساحت روحانیت می‌کند.

- بروز و ظهور در خاندان بزرگ و نامدار**

همان‌گونه که اشاره شد، آیت‌الله نظری از حیث شرافت خانوادگی، بزرگی و کرامت را از دو شخصیت جلیل واصل منطقه یکی والد ماجدشان شیخ‌العلماء مرحوم آقا شیخ عبدالنبی مجتهد قادیکلانی و دیگری جدّ مادری خود، آقا سیدعبدالله موسوی سوادکوهی به ارث بردند.

مرحوم آیت‌الله آقا شیخ عبدالنبی مجتهد قادیکلانی، از کبار علمای مازندران و از اعظم شخصیت‌های اجتماعی عصر خود به‌شمار می‌رفت؛ او که در نجف اشرف در شمار شاگردان مرحوم سیدکاظم یزدی صاحب کتاب قِیم عروه‌الوثقی بود، هنگام مراجعت به ایران چنانچه معروف است، نزد سید استخاره‌ای می‌نماید که با آمدن آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ غَلِيظَهُمْ﴾، مشی و وظیفه آقا شیخ عبدالنبی معلوم می‌شود.

- دوران پس از پدر و خیزشی مبارک**

آیت‌الله نظری خادم‌الشریعه در سن هفت سالگی از وجود نعمت پدر محروم گردید. تقدیر الهی بر این قرار گرفته بود و چاره‌ای جز این نبود. از آن پس با سعی و اهتمام مادر بیداردل و دوراندیش خود

• نگاهی بر زندگی‌نامه آیت‌الله نظری خادم‌الشریعه

به‌مناسبت اولین سالگرد رحلت آیت‌الله عبدالله نظری خادم‌الشریعه بخشی از زندگی‌نامه این عالم مجاهد و پارسا تقدیم علاقه‌مندان به ساحت روحانیت و مرجعیت می‌شود.

آیت‌الله شیخ عبدالله نظری خادم‌الشریعه در پهنه ایران و در همه مازندران نامی آشنا و چهره‌ای پرفروغ و باصفاست که اینک گوشه‌هایی از دوران مختلف زندگی این عالم فرزانه را مرور می‌نماییم. شهر زیراب سوادکوه موطن عالم جلیل‌القدر آیت‌الله شیخ عبدالله نظری، یکی از معاریف اعلای سوادکوه، فقیه عالی‌مقدار، مجتهدی برجسته و عالم فرزانه می‌باشد و در مسجد جامع کهن شهر ساری در شبستانی به اقامه نماز می‌پرداخت، در اوقات شرعی مؤمنین زیادی به معظم‌له اقتداء می‌کردند و منبرهای‌شان وزین بوده و مستمعان فراوان به استماع مواظع ایشان گوش فرا می‌دادند. آیت‌الله حاج شیخ عبدالله نظری خادم‌الشریعه که در زهد و تقوا و دانش و بینش در نزد خاص و عام معروف هستند، فرزند فقید سعید عالم جلیل‌القدر آیت‌الله آقا شیخ عبدالنبی می‌باشند والدّه ماجده‌شان علیّه عالیّه علویه سیده‌نساء موسوی دختر مرحوم آقا سیدعبدالله موسوی سوادکوهی است. وی در سال ۱۳۱۱ شمسی هجری در قریه خرمندیچال زیراب سوادکوه متولد گردید.

• حیات سیاسی و اجتماعی خادم‌الشریعه به روایت اسناد

- اشاره**

آیت‌الله نظری نقش مهمی در مبارزات مردم ساری، حمایت عشایر منطقه سوادکوه از امام خمینی و همبستگی‌شان با انقلاب اسلامی ایفا کرد.

به‌همین دلیل ساواک مازندران طی نامه‌ای به مرکز در سال ۱۳۵۵ او را «یکی از روحانیون طراز اول ساری و حومه خواند که در بین قاطبه مردم از نفوذ و احترام خاصی برخوردار بود.» ساواک مرکز نیز وی را «از جمله روحانیون افراطی و ناراحت ساری خوانده» که «با وجود تذکرات مکرر که به او داده شد، همواره بر روی منابر در مجالس و محافل مذهبی مطالب تحریک‌آمیز و نامناسب عنوان نموده است.»

نوشتار حاضر به بررسی حیات سیاسی و مبارزاتی این عالم ربانی می‌پردازد.

- دیدار با امام خمینی پس از فاجعه فیضیه**

به روایت گزارش‌های ساواک: «در تاریخ ۱۶/۲/۱۳۴۲ از زیر آب مازندران و پل سفید، دو نفر طلبه به‌نام حاج شیخ عبدالله نظری و شیخ تقوایی به منزل [امام] خمینی آمده و هر کدام مبلغ ۴ هزار تومان آورده‌اند و این مبلغ از طرف بازاریان زیرآب و پل سفید جمع‌آوری شده بود. ضمناً مقداری اعلاویه دریافت کرده» و رفته‌اند.»

- منبری مسجد جامع و تبلیغ مرجعیت امام**

پس از فوت آیت‌الله سیدمحمد شاهرودی (که اکثریت مردم مازندران مقلد وی بودند)، مردم را به تقلید از دو مرجع عالی‌قدر آیات عظام امام خمینی و خوانساری ارجاع داد. رفتار شیخ عبدالله نظری و طرفدارانش تحت نظارت مأموران امنیتی بود. گزارش اطلاعات شهربانی در تاریخ ۱۵ آذر ۱۳۵۲، «از برگزاری جلساتی در مسجد رانندگان، تحت عنوان قرائت قرآن خبر داده است که شرکت‌کنندگان در آن، مباحث مشکوکی را با یک‌دیگر مطرح می‌کنند.» این گزارش، این عده از افراد را «طرفداران شیخ عبدالله نظری» خوانده است.

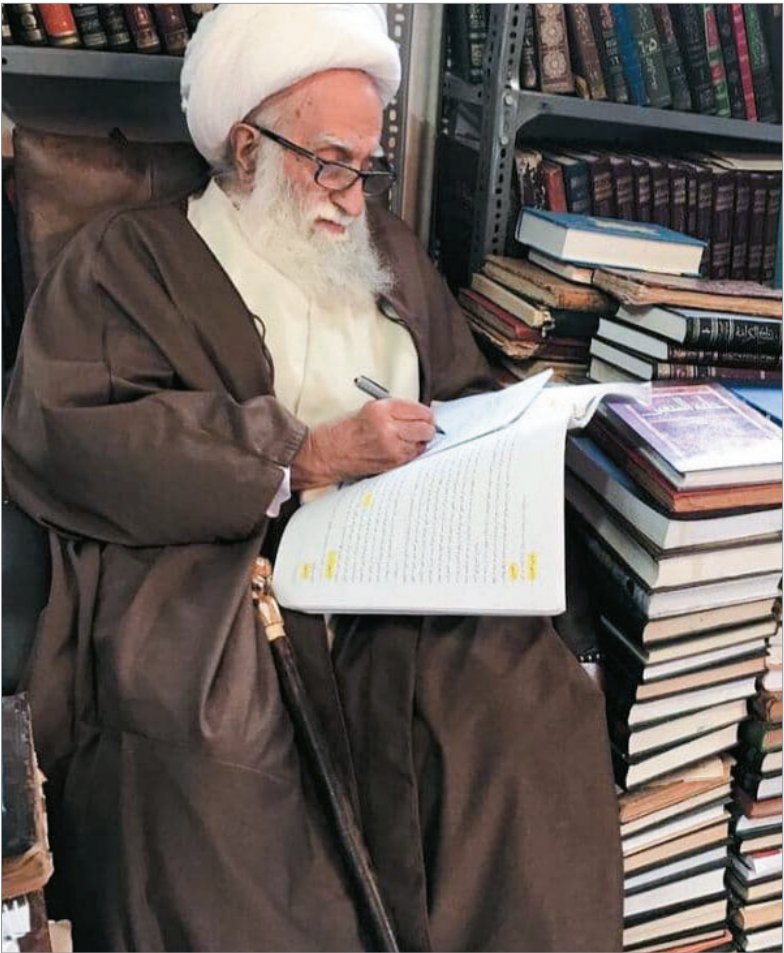
- برگزاری مراسم برای حاج‌آقا مصطفی خمینی**

طبق گزارش‌های ساواک مازندران، شیخ عبدالله نظری خادم‌الشریعه و طبقه روحانیت این شهر، «پنجم آبان ماه مجلس ختمی را به‌همین مناسبت در مسجد جامع ساری با حضور اغلب روحانیون و حدود ۲۰۰ نفر از مذهبییان و بازاریان برگزار کردند.»

- واکنش به قیام ۱۹ دی قم**

۲۳ دی ۱۳۵۷ روحانیون ساری در مسجد مصطفی‌خان ساری جمع شدند تا اقامه نماز را از سر بگیرند. شیخ عبدالله نظری پس از اقامه نماز جماعت، به منبر رفت و با اشاره به اینکه شهرهای قم، مشهد و نجف اشرف کانون‌های مهم روحانیون است و باید بیش از پیش، از آن مراقبت به‌عمل آید، گفت: «من می‌خواهم با انعکاس این [خبر] به مرکز، مرکزی‌ها هوشیار باشند و بدانند که مردم مازندران به‌خاطر واقعه اخیر قم سه روز نماز برپا نکردند و همه نگرانند. باید به روحانیون احترام گذاشت، نه اینکه اذیت و آزاریشان داد.»

شیخ عبدالله نظری روز ۲۴ دی ماه نیز در اجتماع ۲۰۰ نفر از نمازگزاران مسجد جامع بر فراز منبر رفت و درباره مطالب توهین‌آمیز علیه امام و روحانیون، گفت: «کسانی که در مجلات و روزنامه‌ها به جامعه روحانیت اهانت می‌نمایند، سگ‌های پست، زدل و کثیفی هستند. قبلاً هم ائمه اطهار وقتی مردم را به راه راست هدایت می‌کردند، در جواب سنگ و کلوخ دریافت می‌داشتند. مثل پدربیری که دولت، اخیراً از جامعه روحانیت در قم به‌عمل آورد [واقعه ۱۹ دی] هرچند که وقت گذشته؛ ولی از هر جهت ماه، ماه عزاداری است؛ به‌خصوص که در چند روز اخیر ما عزاداری زیادی داشتیم.»

- گرمای‌داشت سالروز قیام ۱۵ خرداد در سال ۱۳۵۷**

اعلامیه‌هایی با مضمون مبارزه منفی با حکومت و نشستن در خانه‌ها و تعطیل کردن بازار در روز ۱۵ خرداد در شهر ساری توزیع گردید. آیت‌الله میرزاهاشم آملی، با یکی از روحانیون ساری تماس تلفنی برقرار کرده و به او گفت که قرار شده است که مردم در روز مذکور از منازل خود خارج نشوند. این موضوع به‌سرعت میان روحانیون ساری و شهرستان‌های دیگر مخابره شد.

آیت‌الله عبدالله نظری شب یازدهم خرداد پس از نماز مغرب و عشا در مسجد جامع اعلام کرد: «از فردا به‌مناسبت ۱۵ خرداد طبق دستور آیات و مراجع قم، خانه‌نشین هستم و نماز جماعت برگزار نخواهم کرد. ضمن ابراز تنفر و انزجار از حکومت و هیئت حاکمه، از سایر روحانیون نیز انتظار دارم تا دستور ثانوی، از اقامه نماز جماعت در مساجد خودداری نمایند.»

سخنان شیخ عبدالله نظری به‌شکل اعلامیه تکثیر و در سراسر شهر توزیع شد و بر دیوارها نصب گردید. تعدادی از بازاریان، دانشجویان و جوانان انقلابی ساری نزد او رفته و آمادگی خود را برای

برپایی تظاهرات اعلام می‌کنند.

- تحریم اعیاد شعبانیه سال ۱۳۵۷**

با فرا رسیدن نیمه شعبان اکثر اصناف شهرهای مازندران و به‌خصوص ساری، از چراغانی مغازه‌ها خودداری کردند و حتی تعدادی از ساختمان‌های ادارات و سازمان‌های دولتی نیز در این شهر آذین‌بندی نشد. شیخ عبدالله نظری در روز ۲۹ تیرماه، در مسجد جامع، از همه کسانی که به پیروی از مراجع از برگزاری جشن خودداری کردند، تشکر کرد و اعلام نمود: «بر حسب دستور حضرت آیت‌الله‌العظمی خمینی، این حاکم خون‌خوار خون‌آشام ضحاک، بایستی بداند که مردم مسلمان روشن‌فکر آسوده نخواهند نشست و با این اعمال پلید مبارزه خواهند نمود.» شیخ عبدالله نظری در سخنرانی شب بعد نیز، بر لزوم پایداری در راه اسلام سخن گفت و تنها جرم کشته‌شدگان اخیر را تلاش در راه حق و حقیقت و استقلال اسلام خواند و در پخش پایانی سخنانش چنین گفت: «با صدای بلند می‌گویم: بروید و در همه جا بگویید: در گوشه‌ای از مازندران، در روز جمعه، عبدالله نظری به جای سخنرانی درباره حضرت قائم ، برای مردم از شهدای اسلام و واقعه چند روز اخیر سخنرانی می‌کرد. ای مردم! جهان اسلام را تنها نگذارید… حتی اگر فرزند و مال و ناموس و جان خود را از دست دادید، هیچ‌وقت زیر بار بیگانه و یا حکومت ناقص نروید… هرچه بزرگان اسلام از جمله آیت‌الله گلپایگانی و پرچمداران اسلام حضرت آیت‌الله الموسوی ال‌خمینی گفته‌اند، باید پیروی کنیم.»

در گزارش ساواک آمده است: «در پایان این سخنرانی مردم دست او را می‌بوسیدند و خشنودی خود را این‌گونه ابراز می‌نمودند.»

در همین شب وی در مسجد رضاشاه نیز بر منبر رفت و در حضور بیش از ۳۰۰ نفر از اهالی ساری، حکومت را خائن، استبدادی، خودمختار و مجالس ملی و سنا را غیرقانونی و مصوباتش را فاسد و فاسق و وکلای مجلس را نامشروع خواند. در بخشی از سخنانش گفت:

«به قول آقای خمینی کاسه صبر پر شده با این ظلم‌ها و ستم‌ها، با این اذیت و آزارها به اسلام و به قرآن. دیگر مردم از اسلحه نمی‌ترسند. از مرگ نمی‌ترسند… آیت‌الله‌العظمی آقای خمینی (سه بار صلوات) اعلامیه به این مناسبت صادر کردند که ما چراغانی نداریم. ما عید نداریم. ما ملت گرفتار هستیم به‌صورت اعتراض. مسئول منطقه بداند به دستگاه خبر دهد… که آزادی خواه مازندران شیخ عبدالله نظری در روز ولادت صاحب‌الزمان به‌عنوان عزای عمومی این‌ها را پخش کرده است. صلاح مملکت و حکومت به این است، تسلیم شود.»

- سازماندهی تظاهرات انقلابی در شهر ساری و روستاها**

عده‌ای از جوانان انقلابی ساری برای نشان دادن اعتراض خود به رژیم، درصدد برپایی تظاهراتی گسترده در تاریخ ۲۷/۵/۱۳۵۷ بودند و تلاش می‌کردند تا موافقت و همراهی روحانیون را جلب کنند. برخی روحانیون با این اقدام جوانان مخالفتی نکردند؛ ولی برخی سعی داشتند، از شیخ عبدالله نظری بخواهند تا مانع حرکت جوانان شود.

فردای آن روز شیخ عبدالله نظری در مسجد جامع ساری رو به مردم کرد و گفت: «ای مردم! خبر ندارید در اصفهان و تهران و قم چه خبر است؟… دولت کشتار نموده. ای دولت ایران!… چگونه ادعای مسلمانی می‌کنی؟… مردم قدردان دین باشید. میرزای شیرازی با یک فتوا آن دولت قلدر عصر خود و استعمار را شکست داد. مردم چرا این‌طور شده‌اید؟» به اذعان گزارشگران ساواک، تبلیغات روحانیون به‌شدت بر آذهان مردم و به‌خصوص روستائیان اثرگذار شد و آنان را در مقابل رژیم قرار داد.

ادامه در صفحه بعد